

Asia: VN/26873/2024-OM-110

Lausuntopyyntö laista rikoslain 6 luvun 5 § muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SEY Suomen eläinsuojelu kiittää lausuntopyynnöstä.

SEY lausuu ehdotuksesta hallituksen esitykseksi rikoslain 6 luvun 5 §:n muuttamisesta otsikoittain seuraavaa:

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

SEY pitää esitystä ns. lapsirauharikoksen säätämisestä rangaistuksen koventamisperusteeksi lähtökohtaisesti kannatettavana.

SEY kuitenkin toteaa, että koventamisperusteen piiriin sisällytettyjen rikoslajien lista rajaa ehdotuksesta ulos lähes kokonaan ne teot, jotka kohdistuvat eläimiin. Tämä olisi lakimuutoksen tavoitteiden kannalta ongelmallista.

Eläimiin kohdistetaan väkivaltaa esimerkiksi lähisuhdeväkivaltatilanteissa, joissa suhteen toista osapuolta pyritään kontrolloimaan eläimeen kohdistettavan väkivallan avulla. Myös lapset joutuvat tämän kaltaisten valitettavien tilanteiden vaikutuspiiriin. On nähdäksemme selvää, että kuvatun kaltaisen väkivallan näkeminen ja/tai kuuleminen ovat omiaan vaarantamaan lapsen terveyttä ja kehitystä.

Näin ollen ehdotusta tulisi muuttaa tavalla, joka huomioi myös eläimiin kohdistuvat rikokset.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Kappaleessa viitataan kansalliseen lapsistrategiaan (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8). Kyseisen julkaisun sivulla 21 todetaan muun ohella seuraavaa:

”Haasteena on edelleen, että väkivalta ja kaltoinkohtelu lapsen läheis- ja vertaissuhteissa jää liian usein näkymättömiin”.

Tämä kansallisessa lapsistrategiassa mainittu haaste korostunee entisestään niissä lähisuhdeväkivaltatilanteissa, joissa ihmisuhria painostetaan eläimeen kohdistetun väkivallan avulla. Kyseisestä tekotavasta löytyy maininta myös NKV-direktiivistä (johdanto-osa, kohta 39).

Keskeinen syy eläimiin linkittyvän perheväkivallan jäämiselle näkymättömiin on käsityksemme mukaan se, että sitä voi olla vaikeampi tunnistaa lähisuhdeväkivallaksi, kuin esimerkiksi suoraa ihmisuhriin kohdistettua fyysistä väkivaltaa (e.g. nyrkillä lyöminen). Poliisitoiminnassa havaitut rakenteelliset epäkohdat eläinsuojelurikosten kirjaamisessa ja tutkinnassa (Kts. EOAK/3971/2020) lienee toinen juurisyy sille, että eläintä pahoinpitelemällä toteutettu lähisuhdeväkivalta on vaarassa jäädä näkymättömiin.

1.2 Valmistelu

Ei kommentoitavaa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Väkivallan havaitsemisesta ja rikosprosessiin osallistumisesta aiheutuvat vaikutukset lapsiin

Kappaleessa viitataan muun ohella Istanbulin sopimuksen selitysmuistioon, jonka mukaan tutkimukset ovat osoittaneet yhteyden perheväkivallan ja lapsiin kohdistuvien haitallisten vaikutusten välillä sekä sen trauman, jota väkivallan todistaminen aiheuttaa lapsille.

Selitysmuistiossa korostetaan, ettei lapsen tarvitse olla väkivallan välitön kohde tullakseen uhriksi, vaan jo perheväkivallan näkeminen tai muu todistaminen on lapselle traumatisoivaa ja riittävää tekemään hänestä väkivallan uhrin (kohdat 4 ja 27).

SEY Suomen eläinsuojelu yhtyy Istanbulin sopimuksen selitysmuistiossa todettuun. Eläimeen kohdistuva väkivalta toimii mallisesimerkkinä selitysmuistiossakin korostetusta tilanteesta, jossa lapsesta tulee uhri, vaikka hän ei olisi lähisuhdeväkivallan välitön kohde.

Esimerkiksi erotilanteissa tekijä saattaa käyttää lemmikkieläinten pahoinpitelemistä, ja sillä uhkaamista, keinona kontrolloida suhteen toista osapuolta.

NKV- direktiivin johdanto-osan kohdassa 39 mainitusta lemmikkieläinten käytöstä uhrin painostamiseksi löytyy luotettavaa tilasto- ja tutkimustietoa lukuisista suomalaisista ja kansainvälisistä lähteistä. Näitä lähteitä on listattu varsin kattavasti esimerkiksi Seura- ja

harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan oikeusministeriölle 19.6.2025 lähettämässä kirjelmässä.

Haluamme tässä yhteydessä vielä korostaa seikkaa, jonka totesimme jo NKV-direktiivin täytäntöönpanoa koskeneessa lausunnossamme 11.6.2026:

Lemmikkieläinten käyttö uhrin painostamisen keinona on kokemuksemme mukaan asia, jota ei aina tunnisteta. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä tosiseikasta, että eläimiin liittyvien rikosten paljastaminen, kirjaaminen, tutkinta ja syyteharkintaan saattaminen eivät lukeudu esitutkintaviranomaisten prioriteetteihin, eivät myöskään niiden ydinosaaamisalueeseen. Näin ollen ne jäävät helposti huomiotta silloinkin, kun näitä tekoja käytetään perheväkivallan välineinä.

Olisi siis erittäin tärkeää, että eläinten käyttö perheväkivallan välineinä huomioitaisiin asianmukaisella tavalla rikoslain 6 luvun 5 § pykälätekstissä sekä sitä koskevan hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

2.2 Lainsäädäntö ja käytäntö

Ei kommentoitavaa.

2.3 Nykytilan arviointi

Ei kommentoitavaa.

3. Tavoitteet

SEY pitää lakimuutoksen tavoitteita kannatettavina.

Samalla SEY kuitenkin toteaa, että tässä lausunnossa esitetyin perustein lakimuutoksen tavoitteeksi tulee lisätä voimassa olevan oikeustilan selkeyttäminen siten, että myös eläinsuojelurikoksen havaitsemisesta lapselle aiheutuva vahinko tai vaara tulee huomioiduksi riittävällä ja johdonmukaisella tavalla rikosprosessissa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

SEY kannattaa esityksessä ehdotettua uuden koventamisperusteen lisäämistä rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momenttiin. Ehdotettu koventamisperustetta tulee kuitenkin muuttaa siten, että myös eläinten käyttö perheväkivallan välineinä huomioitaisiin asianmukaisella tavalla rikoslain 6 luvun 5 § pykälätekstissä ja sitä koskevissa esitöissä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ei kommentoitavaa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Ei kommentoitavaa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Ei kommentoitavaa.

6 Lausuntopalaute

Ei kommentoitavaa.

7 Säännöskohtaiset perustelut

SEY yhtyy esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin, mutta toteaa, että ne ovat toistaiseksi puutteelliset pykälätekstissä olevan puutteen takia.

Lausuttavassa esityksessä koventamisperusteen piiriin sisällytettyjen rikoslajien lista rajaa ehdotuksesta ulos lähes kokonaan ne teot, jotka kohdistuvat eläimiin. Näin ollen pykälätekstiä ja sitä koskevaa säännöskohtaista perustelua tulisi vielä päivittää.

8 Voimaantulo

Ei kommentoitavaa.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ei kommentoitavaa (pl. lakiehdotus).

Lakiehdotus

Hallituksen esityksessä esitelty lakiehdotus rikoslain 6 luvun muuttamisesta annetuksi laiksi kuuluu seuraavasti:

Laki

rikoslain 6 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 178/2025, uusi kohta 8 seuraavasti:

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

5 §

Koventamisperusteet

Rangaistuksen koventamisperusteita ovat:

6) rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon toimintaa;

7) henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla; ja

8) tahallisen henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen henkilölle, johon tekijä on rikoslain 21 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa suhteessa, oman tai rikoksen kohteena olevan henkilön lapsen läsnä ollessa taikka lapsen nähden tai kuullen, kun rikoksen havaitseminen on omiaan vaarantamaan lapsen terveyttä tai kehitystä, taikka tahallisen henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekeminen henkilölle tämän lapsen tai tähän erityisessä riippuvuus- tai hoivasuhteessa olevan lapsen läsnä ollessa taikka sellaisen lapsen nähden tai kuullen.

SEY katsoo, että hallituksen esityksen sisältämää lakiehdotusta tulisi muuttaa niin, että se huomioisi myös eläimiin kohdistuvat rikokset. SEY on laatinut kaksi eri vaihtoehtoa pykäläksi, joka täyttäisi vaatimuksen eläimiin kohdistuvien rikosten huomioimisesta.

VAIHTOEHDOS 1 pykälään on lisätty kohta 9, jolla kohdassa 8 tarkoitettu koventamisperuste ulotetaan koskemaan myös uhrin omistamiin, hallinnassa oleviin tai muutoin tämän vaikutuspiirissä oleviin eläimiin kohdistuvia rikoksia.

VAIHTOEHDOS 2 pykälän kohta 8:n sisältämään rikoslajien listaan (tahallinen henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuva rikos) on lisätty tahallinen omaisuuteen kohdistuva rikos.

SEY pitää näistä kahdesta vaihtoehdosta kannatettavampana vaihtoehtoa numero 1, sillä viimeaikaiset oikeusjärjestyksemme muutokset kielivät kansalaisten tahtotilasta haastaa perinteistä tapaa nähdä eläin lähinnä vain esineoikeuden kautta. Viimeaikaisilla muutoksilla tarkoitamme esimerkiksi eläimen itseisarvon tunnustamista eläinten hyvinvointilakia koskevassa hallituksen esityksessä.

VAIHTOEHTO 1

Laki

rikoslain 6 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 178/2025, uudet kohdat kohta 8 ja 9 seuraavasti:

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

5 §

Koventamisperusteet

Rangaistuksen koventamisperusteita ovat:

6) rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon toimintaa;

7) henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla; ja

8) tahallisen henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen henkilölle, johon tekijä on rikoslain 21 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa suhteessa, oman tai rikoksen kohteena olevan henkilön lapsen läsnä ollessa taikka lapsen nähden tai kuullen, kun rikoksen havaitseminen on omiaan vaarantamaan lapsen terveyttä tai kehitystä, taikka tahallisen henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekeminen henkilölle tämän lapsen tai tähän erityisessä riippuvuus- tai hoivasuhteessa olevan lapsen läsnä ollessa taikka sellaisen lapsen nähden tai kuullen.

9) tahallinen eläinsuojelurikos silloin, kun se kohdistuu kohdassa 8 mainitun henkilön omistamiin, hallinnassa oleviin tai muutoin tämän vaikutuspiirissä oleviin eläimiin, ja teosta aiheutuu kohdassa 8 säädetyt vahingolliset seuraukset.

VAIHTOEHTO 2

Laki

rikoslain 6 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 178/2025, uusi kohta 8 seuraavasti:

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

5 §

Koventamisperusteet

Rangaistuksen koventamisperusteita ovat:

6) rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon toimintaa;

7) henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla; ja

8) tahallisen henkeen, terveyteen, vapauteen tai omaisuuteen kohdistuvan rikoksen tekeminen henkilölle, johon tekijä on rikoslain 21 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa suhteessa, oman tai rikoksen kohteena olevan henkilön lapsen läsnä ollessa taikka lapsen nähden tai kuullen, kun rikoksen havaitseminen on omiaan vaarantamaan lapsen terveyttä tai kehitystä, taikka tahallisen henkirikoksen tai törkeän pahoinpitelyn tekeminen henkilölle tämän lapsen tai tähän erityisessä riippuvuus- tai hoivasuhteessa olevan lapsen läsnä ollessa taikka sellaisen lapsen nähden tai kuullen.

Lahtinen Toni
SEY Suomen eläinsuojelu ry